

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВИЙ КЛУБ «SOPHUS»

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

Збірник наукових праць
всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**30 березня 2017 року
м. Тернопіль**

УДК 657.1:657.6:658.8:336

ББК 65.052.9 (4укр)2

О 16

Редакційна колегія:

Бруханський Р.Ф., д.е.н., доцент (Україна); Белова І.М., к.е.н., доцент (Україна); Гасьор А., д.ф. (Польща); Гуменюк О.О., к.е.н., доцент (Україна); Дідоренко Т.В., к.е.н., доцент (Україна); Жук В.М., д.е.н., професор, академік (Україна); Завитій О.П., к.е.н., доцент (Україна); Кусаїнов Т.А., д.е.н., професор (Казахстан); Метелиця В.М., д.е.н., с.н.с. (Україна); Палюх М.С., к.е.н., доцент (Україна); Панков Д.А., д.е.н., професор (Білорусь); Пархомиць М.К., д.е.н., професор (Україна); Пуцентейло П.Р., д.е.н., доцент (Україна); Сава А.П., к.е.н., с.н.с. (Україна); Садовська І.Б., к.е.н., професор (Україна); Семенішена Н.В., к.е.н., доцент (Україна); Чорна Н.П., д.е.н., доцент (Україна); Язлюк Б.О., д.е.н., доцент (Україна).

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Факультету аграрної економіки та менеджменту ТНЕУ
(протокол № 8 від 24.03.2017 р.)*

О 16

Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку: збірник наукових праць всеукр. наук.-практ. конф. (30 березня 2017 р., м. Тернопіль). Тернопіль : Крок, 2017. 220 с.

ISBN 978-617-692-406-7

Збірник містить наукові доповіді всеукраїнської науково-практичної конференції “Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку” (м. Тернопіль), яка відбулася 30 березня 2017 р. з актуальних питань функціонування системи бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту з врахуванням світових тенденцій та національних особливостей розвитку економіки.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

УДК 657.1:657.6:658.8:336

ББК 65.052.9 (4укр)2

ISBN 978-617-692-406-7

© Тернопільський національний економічний університет, 2017

© Крок, 2017

Семенишена Наталія

к.е.н., доцент

Пастернак Оля

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ЕЛЕКТРОННЕ ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Ефективна організація процесів документування та документообігу на підприємстві сьогодні є нагальною потребою. Вітчизняні суб'єкти господарювання, які залишилися у бізнесі, незважаючи на труднощі економічного та політичного характеру останніх десятиріч, визнали необхідність налагодження на підприємстві належного рівня планування, обліку та контролю всіх наявних ресурсів водночас із розумінням того, що діяльність підприємства має бути прозорою. Усе це обумовило підвищену зацікавленість у налагодженні системи, яка генерує, трансформує, передає та зберігає якісні інформаційні ресурси для прийняття зважених рішень стосовно оперативного управління та стратегічного планування діяльності суб'єкта господарювання. Такі завдання вирішуються в сучасній системі документообігу господарської діяльності, зокрема питання організації, уніфікації, напрямів удосконалення та перспективного розвитку потребують подальших досліджень, ураховуючи підвищений інтерес до них із боку науковців та практиків.

Традиційно система документування господарських процесів на підприємстві та документообігу асоціюється з системою первинного обліку, яка являє собою повноцінну складову бухгалтерського обліку.

Бутинець Т.А. зазначає, що документування є основним із восьми елементів методу бухгалтерського обліку, під яким слід розуміти процес оформлення операцій документами, що складається з чотирьох послідовних стадій: спостереження, сприйняття фактів господарського життя, вимірювання його вартісних і натуральних параметрів та фіксації даних на носії [1, с. 69].

Документування відіграє велику роль в управлінні діяльністю підприємством, а саме:

1) дає уявлення про фактичний стан господарських засобів та їх зміни в процесі кругообороту засобів;

2) забезпечує прозорість у роботі підприємства та контроль за наявністю руху майна і коштів;

3) результатом документування є документ, що виступає юридичним свідченням господарських операцій, що здійснюються та важливим джерелом контролю для зовнішніх і внутрішніх користувачів при проведенні ревізії, аудиту, аналізу господарської діяльності [9, с. 45].

Вперше в законодавстві України визначення електронного документу і

цифрового підпису було передбачено Законом України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” (№2346-III від 05.04.01 р.), де зазначено, що електронний документ – документ, інформація в якому представлена у формі електронних даних, включаючи відповідні реквізити документа, в тому числі і електронний цифровий підпис, який може бути сформований, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму чи на папері; електронний цифровий підпис – сукупність даних, отримана за допомогою криптографічного перетворення вмісту електронного документа, яка дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати особу, яка його підписала. Статтею 18 цього ж Закону визначено, що електронний документ, підписаний електронним цифровим підписом є оригіналом і має однакову юридичну силу з аналогічним паперовим документом, підписаним звичайним способом; статтею 19 визначено порядок зберігання електронних документів та створення архівів [2].

З прийняттям нового Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. за №435-IV та Законів України “Про електронні документи та електронний документообіг” від 22.05.2003 р. за №851-VI та “Про електронний цифровий підпис” від 22.05.2003 р. За №852-VI, які введені в дію з 1 січня 2004 року, “безпаперова бухгалтерія” може стати реальністю. Тобто, цими нормативними актами врегульовані правові основи для застосування електронних документів у цивільних правовідносинах. Закон “Про електронні документи та електронний документообіг” встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів [8]. Але електронний документ (як і паперовий) повинен бути підписаний відповідальними за його складання особами, а також (в більшості випадків) мати печатку, інакше електронний документ не буде мати юридичної сили. Застосування перетворених у цифрову форму власноручного підпису і печатки не вирішує проблеми ідентифікації осіб, що підписали документ, так як такий документ легко фальсифікувати (змінити дані в реквізитах, скопіювати або сканувати підписи і печатку тощо). Проблема законодавчо врегульованої ідентифікації була основним гальмом в широкому використанні електронних документів в Україні. Тому застосування електронного цифрового підпису відповідно до Закону України “Про електронний цифровий підпис” є дуже прогресивним кроком.

Статтею 4 вказаного Закону передбачено державне регулювання електронного документообігу, яке спрямоване на реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу, забезпечення прав і законних інтересів суб’єктів електронного документообігу та нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів [8].

В статті 5 дається визначення електронному документу, в якому інформація зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові

реквізити документів. Слід зазначити, що склад та розміщення обов'язкових реквізитів електронних документів передбачено регулювати окремим законодавством, а це в певній мірі уповільнює та ускладнює процес застосування електронного документообігу. Статтею 6 передбачена обов'язкова наявність в електронному документі електронного цифрового підпису. В статті 7 дається роз'яснення щодо оригіналу електронного документу. Особливістю в даному випадку є те, що копіювання електронного документа створює оригінали (такі копії нічим не відрізняються від оригінала) [8].

Чинне законодавство трактує електронний документообіг як сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, що виконуються із застосуванням перевірки цілісності та в разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2599-IV від 31.05.2005 р.) [8].

На думку Т. Мельник, електронний документообіг є ефективним інструментом оперативного ведення бізнесу та альтернативою паперовому [5].

Ж.В. Кудрицька розглядає електронний документообіг як високотехнологічний та ефективний підхід до суттєвого підвищення ефективності роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Електронний документообіг як інтеграційну систему, що охоплює діловодство і підготовку документів і поєднує їх із зовнішнім середовищем електронного обміну, трактує Ж.В. Кудрицька [4].

А.С. Крутова пропонує розглядати зміст електронного документу у чотирьох аспектах. Електронний документ – це, по-перше, інформація, зафіксована на матеріальному носії у вигляді набору символів, звукозапису або зображення і призначена для передачі в часі й просторі з використанням засобів автоматизації та електрозв'язку з метою зберігання і спільного використання. По-друге, це форма представлення інформації в цілях її підготовки, відправлення, отримання або зберігання за допомогою електронних технічних засобів, зафіксована на магнітному диску, магнітній стрічці, лазерному диску і іншому електронному матеріальному носіїві. По-третє, електронний документ – це власно документ, у якому інформація представлена в електронно-цифровій формі. Нарешті, по-четверте, електронний документ – це електронне повідомлення, підписане електронним цифровим підписом або іншим аналогом власноручного підпису [3, с. 33].

Електронні документи мають технологічну специфіку, зокрема інформація, що міститься в них, не може сприйматися людиною в тій фізичній формі, у якій вона зафіксована на матеріальному носії. Лише після декодування така інформація набуває зрозумілого для користувача вигляду (зображення на екрані монітора, принтерна роздруківка тощо). У результаті подібна специфіка викликає дискусії навколо поняття «електронний документ».

Отже, запровадження електронного документування та систем

електронного документообігу є запорукою створення ефективної системи управління і функціонування будь-якого підприємства чи установи.

Список використаних джерел

1. Бутинець, Т.А. Документування в системі бухгалтерського обліку: теорія і методологія [Текст] : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. – Житомир, 2001. – 320 с.

2. Законом України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” (№2346-III від 05.04.01 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

3. Крутова, А. С. Електронний документообіг на підприємствах електронної комерції [Текст] / А. С. Крутова // Економіст. – 2011. – № 3. – С. 31-35.

4. Кудрицька, Ж. В. Проблеми ефективності реалізації електронного документообігу [Електронний ресурс] / Ж. В. Кудрицька // Електронне наукове фахове видання «державне управління : удосконалення та розвиток». – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=287>.

5. Мельник Т. Електронний документ та електронний підпис [Текст] / Т. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 7. – С. 47–53.

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 16.07.99 р. № 996-XIV] (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

7. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс] : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. № 852-IV]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

8. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. – № 851-IV] (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

9. Шарманська, В.М. Первинна документація і реєстри бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст] / В. М. Шарманська. – Київ: Знання-Прес, 2003. – 268 с.

